

Research Article; Received: 2024-11-13; Revised: 2025-03-18; Accepted: 2025-03-26.

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้
การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายด้วยการสอนแบบ
แลกเปลี่ยนบทบาทพร้อมกับการกำกับตนเองในการอ่าน
Development of Instructional Process to Enhance Reading
Literacy of Upper Primary School Students by Using Reciprocal
Teaching and Self-regulated Reading

ชลธิดา ทรัพย์ศิริ*¹, สันติวัฒน์ จันทไรต์²Chonthida Subsiri¹, Santiwat Chandai²

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Master of Education Program in Teaching Thai Language, Faculty of Education,

Chulalongkorn University

First/Corresponding Author, E-mail: chonthida.ssr@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทพร้อมกับการกำกับตนเองในการอ่านเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทพร้อมกับการกำกับตนเองในการอ่านเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงาน 2 ระยะ ได้แก่ ระยะการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และระยะการประเมินคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบ แลกเปลี่ยนบทบาทพร้อมกับการกำกับตนเองในการอ่านเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ 2 ระยะ ได้แก่ ระยะเรียนรู้กลยุทธ์การอ่าน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การแนะนำกลยุทธ์การอ่าน การอธิบายบทบาทในการสนทนาเกี่ยวกับการอ่าน การอธิบายหน้าที่และ สาธิตการใช้กลยุทธ์การอ่านตามบทบาท และการสะท้อนการใช้กลยุทธ์การอ่าน และ ระยะการแลกเปลี่ยนบทบาทและกำกับตนเองในการอ่าน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการอ่าน การเลือกใช้และกำกับกลยุทธ์การอ่าน การสรุปผลการอ่าน การอภิปรายผลการใช้กลยุทธ์ 2) ผลการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้นี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ ดีมาก ($\bar{X}=3.00$; $S.D.=0.00$) โดยสามารถนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายได้ โดยองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสรุปได้ว่าการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้จะต้องครอบคลุมองค์ประกอบของความฉลาดรู้ การอ่าน และกระบวนการจัดการเรียนรู้จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายในการอ่าน ใช้กลยุทธ์การอ่านได้เหมาะสม และเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายเกี่ยวกับการอ่าน รวมไปถึงช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความเพลิดเพลินในการอ่านและเกิด ประสพการณ์การอ่านที่หลากหลาย

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย; การสอนแบบแลกเปลี่ยน บทบาท; การกำกับตนเองในการอ่าน; ความฉลาดรู้การอ่าน

Abstract

This research aims to 1) develop an instructional process using reciprocal teaching combined with self-regulated reading to enhance reading literacy of upper primary school students, and 2) evaluate this instructional process to assess its effectiveness in improving reading literacy for upper primary school students. The research is conducted into two phases: the first phase involves a review of relevant information, theories, and research to develop the instructional process, while the second phase entails assessing the quality of the instructional process through evaluations by three experts in the field. The tools used for the research include a consistency index evaluation form and data

are analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation.

The research findings indicate that 1) the instructional process, which integrates reciprocal teaching with self-regulated reading, comprises two phases: The learning on reading strategies, which involves four steps: introducing reading strategies, explaining roles in reading discussions, demonstrating the use of reading strategies according to roles, and reflecting on the reading strategies; and the reciprocal reading and self-regulated phase, which includes four steps: setting reading goals and planning, selecting and regulating reading strategies, summarizing reading outcomes, and discussing the use of strategies. 2) The evaluation by experts revealed that the instructional process is rated as suitable at a highest level ($\bar{X}=3.00$; $S.D.=0.00$). This process is deemed potentially effective for enhancing reading literacy among upper primary school students. The knowledge gained from research can be summarized that the development of the instructional process must encompass all components of reading literacy. The instructional process should encourage students to set reading goals, use appropriate reading strategies, and provide opportunities for discussions about reading. Additionally, it should promote students' enjoyment of reading and offer diverse reading experiences.

Keywords: Learning Management; Upper Primary School;
Reciprocal Teaching; Self-regulated Reading; Reading Literacy

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีส่งผลให้รูปแบบของการอ่านในชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การอ่านจึงไม่ใช่เพียงการอ่านหนังสือหรือข้อความที่พิมพ์ลงบนกระดาษ แต่รวมไปถึงการอ่านแบบดิจิทัลด้วย นักเรียนในยุคนี้จึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะการอ่านที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถมีความเข้าใจ วิเคราะห์ ตีความ ประเมินค่าเรื่องที่อ่าน ต้องสามารถจัดการกับความขัดแย้งของข้อมูลที่ได้รับ พิจารณาความน่าเชื่อถือของสิ่งที่อ่าน และเลือกใช้ข้อมูลจากการอ่านอย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

ของการอ่านในโรงเรียนและการอ่านในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงการอ่านเพื่อความเพลิดเพลินอีกด้วย สมรรถนะสำคัญดังกล่าว คือ ความฉลาดรู้การอ่าน (Reading Literacy) ซึ่งมีความสำคัญสำหรับนักเรียนในยุคดิจิทัล (นันทวัน สมสุข และ สุชาดา ปัทมวิภาต, 2565)

ผลการประเมินของโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment; PISA) รอบปี ค.ศ. 2022 (พ.ศ. 2565) พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนความฉลาดรู้การอ่านลดลงจากปี ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) ถึง 14 คะแนน และยังพบว่า ผลการประเมินของนักเรียนกลุ่มคะแนนสูงและคะแนนต่ำมีความแตกต่างกันอย่างมาก ซึ่งช่องว่างระหว่างความแตกต่างนั้น เทียบเท่ากับการเรียนต่างระดับกันหลายชั้นปี (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) และคะแนนความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนไทยยังมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จนอยู่ในระดับต่ำสุดของมาตรวัดระดับนานาชาติ (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ, 2564ข)

ผลการศึกษาของศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ ยังระบุว่า คะแนนความฉลาดรู้การอ่านมีความสัมพันธ์กับคะแนนด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความฉลาดรู้การอ่านเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ ของนักเรียน และยังพบว่า ผลการประเมินความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนในประเทศที่ร่วมการประเมินทั้งในโปรแกรมความก้าวหน้าในการศึกษาด้านการอ่านออกเขียนได้ระดับนานาชาติ (Progress in International Reading Literacy Study; PIRLS) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และโปรแกรม PISA สำหรับนักเรียนอายุ 15 ปี มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ประเทศใดที่มีผลการประเมินของ PIRLS ในระดับสูงจะมีผลการประเมินของ PISA ในระดับสูงเช่นกัน (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ, 2564ข) แสดงให้เห็นว่า คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในช่วงอายุ 15 ปี สัมพันธ์กับคุณภาพของการเรียนการสอนที่ได้รับในช่วงก่อนหน้าด้วยการเร่งเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงอาจไม่เพียงพอที่จะยกระดับความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนได้ ดังนั้น จึงควรเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านให้แก่เด็กนักเรียน ตั้งแต่ยังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาเนื่องจากจะส่งผลดีต่อความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนในระยะยาว เนื่องจากเป็นช่วงชั้นที่อยู่ในช่วงการสร้างพื้นฐานในการเรียนรู้เพื่อนำไปต่อยอดในการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาแนวทางในการส่งเสริมความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนของศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ (2564ก) ซึ่งกล่าวว่า การส่งเสริมความฉลาดรู้การอ่าน

สามารถทำได้โดยการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักกลยุทธ์การอ่านเพื่อให้สามารถจดจำ เข้าใจ สรุปและประเมินความน่าเชื่อถือของสิ่งที่อ่าน ให้นักเรียนได้อ่านเนื้อหาที่หลากหลายและอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน การฝึกให้นักเรียนตอบคำถาม กระตุ้นการ แสดงความคิดเห็นและเชื่อมโยงประสบการณ์การอ่านเข้ากับชีวิตจริง แนวทางเหล่านี้มีความ สอดคล้องกับการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท (Reciprocal Teaching) ซึ่งเป็นการ สอนที่มีหลักการสำคัญ คือ การสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครูต้องลด บทบาทของตนเองลงในช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนในการสนทนาเกี่ยวกับการอ่าน ได้ตั้งคำถาม หา คำตอบและได้แสดงความคิดเห็นและส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการใช้กลยุทธ์การอ่านเพื่อใช้ สนับสนุนการเรียนรู้ผ่าน 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การคาดคะเน (Prediction) เป็นกลยุทธ์ที่ให้ ผู้อ่านคาดคะเนเนื้อเรื่องอย่างมีเหตุผลโดยอ้างอิงจากข้อมูลในบทอ่านหรือเชื่อมโยง เนื้อหา กับความรู้เดิม 2) การตั้งคำถาม (Question) เป็นกลยุทธ์ที่ให้ผู้อ่านตั้งคำถาม จากเรื่องที่อ่าน โดยเป็นคำถามหลากหลายรูปแบบ นักเรียนจึงต้องรู้วิธีการถามและตอบ ซึ่งจะ ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของบทอ่าน 3) การสร้างความกระจ่าง (Clarification) เป็นกลยุทธ์ที่เน้นให้ผู้อ่านได้กำกับตรวจสอบความเข้าใจในการอ่าน รวมถึงการปรับ วิธีการอ่านเพื่อแก้ปัญหาในการอ่าน 4) การสรุป (Summarization) เป็นกลยุทธ์สำคัญ ที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับภาพรวมของบทอ่าน โดยผู้อ่านต้องสรุปสิ่งที่อ่านออกมาเป็น สำนวนภาษาของตนเอง ซึ่งนักเรียนจะได้รับบทบาทการสนทนาตามกลยุทธ์ที่แบ่งเป็น ผู้คาดคะเน ผู้ตั้งคำถาม ผู้สร้างความกระจ่างและผู้สรุป (Palincsar & Brown, 1984; Rosenshine & Meister, 1994; Pilonieta & Medina, 2009; Oczkus, 2018)

แนวทางข้างต้นยังกล่าวถึงการส่งเสริมความฉลาดรู้การอ่าน โดยการส่งเสริม ให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เห็นคุณค่าของความพยายามเพื่อทำงานให้สำเร็จ สร้างความมั่นใจให้แก่เด็กนักเรียนในการเผชิญสถานการณ์การเรียนรู้ที่ท้าทาย ไม่ย่อท้อต่อ ความล้มเหลว และส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนรู้จักการตั้งเป้าหมาย การเรียนรู้ (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ, 2564ก) ซึ่งแนวทางการส่งเสริมความ ฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนในประเด็นนี้ มีความสอดคล้องกับการกำกับตนเองในการ อ่าน (Self-regulated Reading) ซึ่งเน้นให้นักเรียนได้กำกับควบคุมตนเองในการอ่าน ตั้งเป้าหมายการอ่าน เลือกใช้ กำกับและปรับเปลี่ยนการใช้กลยุทธ์ในการอ่านอย่าง เหมาะสม รู้จักการเสริมแรงตนเองและจัดการสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมถึงสามารถสะท้อนและประเมินผลการทำงานของ

ตนเองได้ (ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ, 2566; Zimmerman, 1990; Shuy, 2012; Horner & Shwery, 2002; Zimmerman, et al., 2009)

อย่างไรก็ตาม ชูมันน์และคณะ (Schünemann, et al., 2013) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทร่วมกับการเรียนรู้แบบกำกับตนเองและการสอนแบบปกติในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทและการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทร่วมกับการเรียนรู้แบบกำกับตนเองมีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติ นอกจากนี้ ยังพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทร่วมกับการเรียนรู้แบบกำกับตนเองสามารถพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการอ่านได้อีกด้วย

ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทร่วมกับการกำกับตนเองในการอ่านมาใช้ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายได้ เพื่อให้ได้กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยพัฒนาให้เป็นกระบวนการที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้จัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทร่วมกับการกำกับตนเองในการอ่านเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทร่วมกับการกำกับตนเองในการอ่านเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development Research) โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

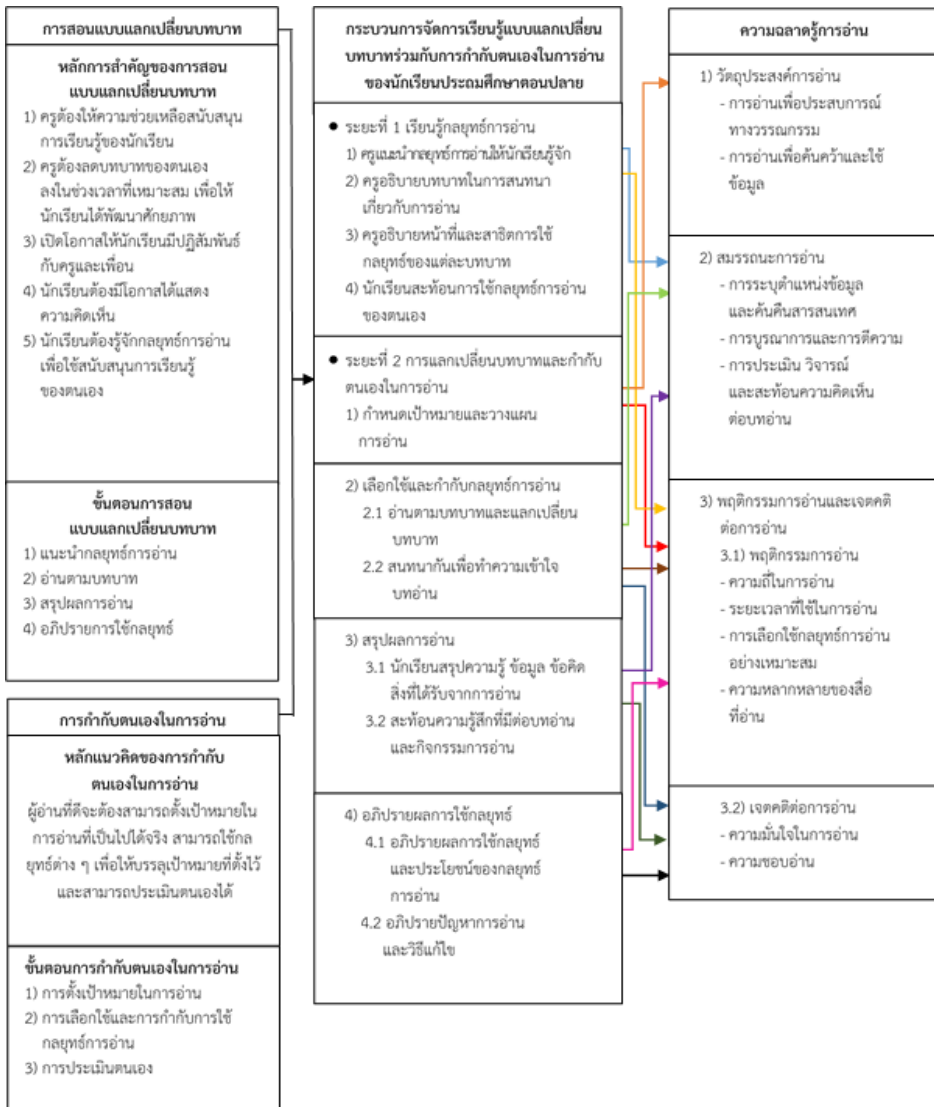
ระยะที่ 1 การศึกษาค้นคว้าข้อมูล ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอน ดังนี้

1.1 การศึกษานโยบายการจัดการศึกษา สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การอ่าน ภาพรวมปัญหาเกี่ยวกับความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียน

เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาเรื่องความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่กำหนดขอบเขตของการวิจัย

1.2 การศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับความฉลาดรู้การอ่านเพื่อนำมาสังเคราะห์นิยามเชิงปฏิบัติการ พฤติกรรมย่อย และองค์ประกอบของความฉลาดรู้การอ่าน ซึ่งมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ในการอ่าน ประกอบด้วย การอ่านเพื่อประสบการณ์ทางวรรณกรรม และการอ่านเพื่อค้นคว้าและใช้ข้อมูล 2) สมรรถนะการอ่าน ซึ่งประกอบด้วย 3 สมรรถนะย่อย ได้แก่ การระบุตำแหน่งข้อมูลและค้นคืนสารสนเทศ การบูรณาการและการตีความ การประเมิน วิเคราะห์และสะท้อนความคิดเห็นต่อบทอ่าน และ 3) พฤติกรรมการอ่านและเจตคติต่อการอ่าน

1.3 การศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท การเรียนรู้แบบกำกับตนเอง การกำกับตนเองในการอ่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาระสำคัญของแนวคิดที่จะนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่าน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย และใช้ในการกำหนดขั้นตอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับร่าง โดยนำแนวคิดที่ศึกษามาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้ ดังภาพ 1

ภาพ 1 การสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทร่วมกับการกำกับตนเองในการอ่านเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

ระยะที่ 2 การประเมินคุณภาพและความเหมาะสมในการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปใช้จริง

2.1 การส่งกระบวนการจัดการเรียนรู้พร้อมแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับร่างให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมในการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปใช้จริง โดยมีรายละเอียดการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ประกอบด้วยนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย การวัด การประเมินและการส่งเสริมความฉลาดรู้การอ่าน และครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 5 ปี

2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า 3 ระดับ โดยมีรายการประเมินทั้งหมด 10 ข้อ

2.2 การรวบรวมผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลการประเมินตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด โดยค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00–1.00 อยู่ในระดับพอใช้ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.01–2.00 อยู่ในระดับดี และค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.01–3.00 อยู่ในระดับดีมาก จากนั้นนำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิมาสรุปเพื่อเตรียมการปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

2.3 การปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายด้วยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทพร้อมกับการกำกับตนเองในการอ่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของผู้เรียนมีขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

ระยะที่ 1 เรียนรู้กลยุทธ์การอ่าน

ระยะนี้เป็นการแนะนำวิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทและกลยุทธ์การอ่าน 4 ประการ ให้นักเรียนรู้จักเป็นครั้งแรก เพื่อสอนกลยุทธ์อย่างชัดเจนก่อนการแลกเปลี่ยนบทบาท เมื่อนักเรียนเข้าใจกลยุทธ์การอ่านแล้วจึงเริ่มเข้าสู่การสนทนาเกี่ยวกับการอ่าน โดยเมื่อผู้เรียนคุ้นเคยและเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์การอ่านแล้วจึงเริ่มการจัดกระบวนการเรียนรู้ในระยะที่ 2 ได้โดยไม่ต้องดำเนินการตามระยะที่ 1 ซ้ำอีก ซึ่งการดำเนินการในระยะที่ 1 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ครูแนะนำกลยุทธ์การอ่านให้นักเรียนรู้จัก โดยการให้นักเรียนได้ลองรวบรวมกลยุทธ์หรือวิธีการที่เคยใช้เพื่อให้ตนเองเกิดความเข้าใจในการอ่านและอภิปรายว่า วิธีการไหนมีประโยชน์อย่างไร

ขั้นที่ 2 ครูอธิบายบทบาทในการสนทนาเกี่ยวกับการอ่าน ได้แก่ ผู้คาดคะเน ผู้ตั้งคำถาม ผู้สร้างความกระจำและสรุป โดยการใช้สัญลักษณ์แทนบทบาทและกลยุทธ์การอ่าน เช่น การใช้ลูกแก้วพยากรณ์เป็นสัญลักษณ์ของการคาดคะเน การใช้ไมโครโฟนเป็นสัญลักษณ์ของการตั้งคำถาม ฯลฯ

ขั้นที่ 3 ครูอธิบายหน้าที่และสาธิตการใช้กลยุทธ์ของแต่ละบทบาทผ่านการทำกิจกรรมการอ่านร่วมกัน โดยในครั้งแรกของการเรียนรู้กลยุทธ์การอ่าน ครูจะยกตัวอย่างบทอ่านที่ละส่วน และสาธิตการใช้กลยุทธ์การอ่านของแต่ละบทบาทแล้วให้นักเรียนทำตาม อาจมีการกำหนดกรอบประโยคให้นักเรียนหรือการให้คำสำคัญเพื่อนำไปสู่การตั้งคำถามและการสรุป

ขั้นที่ 4 นักเรียนสะท้อนการใช้กลยุทธ์การอ่านของตนเองผ่านการอภิปรายว่า ตนเองได้ใช้กลยุทธ์ใดในการอ่านบ้าง แต่ละกลยุทธ์มีประโยชน์อย่างไร

ระยะที่ 2 การแลกเปลี่ยนบทบาทและกำกับตนเองในการอ่าน

ระยะนี้เป็นระยะที่นักเรียนเข้าสู่กระบวนการกำกับตนเองในการอ่าน การแลกเปลี่ยนบทบาทและการสนทนาเกี่ยวกับการอ่าน โดยในระยะแรกนักเรียนทำกิจกรรมโดยปฏิบัติตามคู่มือและขั้นตอนการสนทนา โดยมีครูเป็นผู้สังเกตการณ์และให้คำแนะนำ จากนั้น นักเรียนจะได้ฝึกปฏิบัติอย่างอิสระด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้สังเกตการณ์และให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 กำหนดเป้าหมายและวางแผนการอ่าน

นักเรียนศึกษาบทอ่านคร่าว ๆ แล้วตั้งเป้าหมายในการอ่าน โดยมีประเด็นในการวางแผนการอ่าน ได้แก่ วัตถุประสงค์การอ่าน เวลาที่จะใช้ในการอ่าน วิธีการอ่าน กลยุทธ์การอ่านที่คาดว่าจะต้องใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รวมไปถึงแนวทางการทำกิจกรรมการอ่านร่วมกับกลุ่ม

ขั้นที่ 2 เลือกใช้และกำกับการใช้กลยุทธ์การอ่าน

2.1 ครูแบ่งบทอ่านออกเป็น 4 ส่วน หรือตามจำนวนที่เหมาะสมกับความยาวของบทอ่าน รูปแบบของบทอ่าน กิจกรรมการเรียนรู้และจำนวนนักเรียน นักเรียนอ่านบทอ่านตามบทบาทที่ตนเองได้รับ (ผู้คาดคะเน ผู้ตั้งคำถาม ผู้สร้างความกระจำ และผู้สรุป) มอบหมายเพื่ออ่านบทอ่านส่วนแรก โดยสลับบทบาทกันไปเรื่อย ๆ จนอ่านบทอ่านครบทุกส่วน และทุกคนได้ปฏิบัติครบทุกบทบาท

2.2 นักเรียนสนทนากันเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาของบทอ่าน โดยนักเรียนทุกคนจะได้โอกาสในการเป็นผู้นำการสนทนาตามบทบาทที่ตนเองได้รับ และบันทึกผลการอ่านของตนเองในระยะแรกของการสนทนา นักเรียนจะได้รับคู่มือ และขั้นตอนในการสนทนาเพื่อเป็นตัวช่วยในการทำกิจกรรม เมื่ออ่านบทอ่านครบทุก ส่วนแล้ว นักเรียนจะต้องรวมผลการอ่านของสมาชิกแต่ละคนและสรุปให้เป็นผลการ อ่านของกลุ่ม

ขั้นที่ 3 สรุปผลการอ่าน

3.1 นักเรียนสรุปความรู้ ข้อมูล ข้อคิด สิ่งที่ได้รับจากการอ่าน โดยการนำเสนอผลการอ่านของกลุ่ม และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในขั้นตอนนี้ครู สามารถเตรียมคำถามหรือกิจกรรมเสริมต่าง ๆ ให้นักเรียนทำหลังจบการนำเสนอเพื่อช่วย ให้นักเรียนสรุปข้อมูลได้ดีขึ้น หลังจากนั้นจึงทำการทดสอบความเข้าใจจากการอ่าน ด้วยการทำแบบฝึกหัด การทดสอบย่อยหรือการทำกิจกรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

3.2 การสะท้อนความรู้สึกลึกที่มีต่อบทอ่านและกิจกรรมการอ่าน โดย ให้นักเรียนประเมินและสะท้อนความรู้สึกลึกของตนเองที่มีต่อบทอ่าน เช่น ความยาก ง่ายของ บทอ่าน ความชอบที่มีต่อบทอ่านการประเมินผลลัพธ์การอ่านของตนเอง การประเมิน กิจกรรมการอ่าน และการชื่นชมหรือให้ข้อเสนอแนะแก่สมาชิกกลุ่ม

ขั้นที่ 4 อภิปรายผลการใช้กลยุทธ์

4.1 นักเรียนอภิปรายการใช้กลยุทธ์ของตนเองว่า ใช้กลยุทธ์ใดบ้าง และเกิดผลดีต่อการอ่านอย่างไร โดยการอภิปรายร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน

4.2 นักเรียนอภิปรายปัญหาที่พบในการอ่านและแลกเปลี่ยน วิธีแก้ไขปัญหา

4.3 นักเรียนบันทึกกิจกรรมการอ่านของตนเองลงในสมุดบันทึก การอ่านขั้นตอน การจัดการเรียนรู้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับความ ฉลาดรู้การอ่านการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทและการกำกับตนเองในการอ่าน

2. ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ พัฒนาขึ้นมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	คุณภาพ
1. กระบวนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของกระบวนการ	3.00	0.00	ดีมาก
2. กระบวนการจัดการเรียนรู้สัมพันธ์กับนิยามและ องค์ประกอบของความฉลาดรู้การอ่าน	3.00	0.00	ดีมาก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	คุณภาพ
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับขั้นตอนการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทพร้อมกับการกำกับตนเองในการอ่าน	3.00	0.00	ดีมาก
4. กระบวนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน	3.00	0.00	ดีมาก
5. กระบวนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเข้าถึงบทอ่านที่หลากหลาย	3.00	0.00	ดีมาก
6. กระบวนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนบทบาทในการอ่าน และกำกับตนเองในการอ่าน	3.00	0.00	ดีมาก
7. เนื้อหาสาระ สื่อที่ใช้มีความหลากหลาย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3.00	0.00	ดีมาก
8. ระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม	3.00	0.00	ดีมาก
9. กิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนปฏิบัติ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกระบวนการเรียนรู้	3.00	0.00	ดีมาก
10. การวัดและประเมินมีความชัดเจน เหมาะสม	3.00	0.00	ดีมาก
ผลรวม	3.00	0.00	ดีมาก

ตาราง 1 ผลการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่าน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายด้วยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท
ร่วมกับการกำกับตนเองในการอ่าน

อภิปรายผล

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายด้วยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทพร้อมกับการกำกับตนเองในการอ่าน สามารถอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายด้วยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทพร้อมกับการกำกับตนเองในการอ่าน พัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิดของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทและการกำกับตนเองในการอ่าน โดยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและช่วยลดความวิตกกังวลในการเรียนรู้ได้ (ชัยญานูชมะโนปา, 2552) และเมื่อใช้ร่วมกับการเรียนรู้แบบกำกับตนเองจะสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นและรับรู้ความสามารถด้านการอ่านของตนเองได้ดีขึ้นด้วย

(Schünemann, et al., 2013) เนื่องจากการกำกับตนเองในการอ่านจะช่วยเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในการอ่าน ผ่านการตั้งเป้าหมายในการอ่านอย่างเหมาะสม และช่วยให้นักเรียนอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายในการอ่าน ซึ่งส่งผลดีต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและแรงจูงใจ (Horner & Shwery, 2002) โดยมีสิ่งที่ควรคำนึงถึง คือ การสร้างแรงจูงใจให้แก่ นักเรียน เช่น การจัดการเรียนรู้ให้ตรงกับประสบการณ์และความสนใจของนักเรียน การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนกับครู

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะที่สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจุดเด่นของการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนได้สำเร็จ จะต้องมียุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน มีการกระตุ้นความสนใจ การทำความเข้าใจภาระงาน มีการสาธิตการใช้กลยุทธ์การอ่าน การปฏิบัติกิจกรรมการอ่าน การสะท้อนผลการทำงาน และการเปลี่ยนผ่านสู่สถานการณ์ใหม่ โดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพื่อให้มีความจดจ่อ ผูกพันกับสิ่งที่ทำ การปฏิบัติด้วยตนเอง ฝึกประยุกต์ความรู้ที่ได้เรียนมาใช้แก้ปัญหา และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังต้องมีการจัดสถานการณ์และกิจกรรมการอ่านที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียนด้วย โดยเมื่อนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะข้างต้นไปทดลองใช้พบว่า สามารถช่วยพัฒนาความฉลาดรู้การอ่านของผู้เรียนได้จริง (ทัศนีย์ เศรษฐพงษ์ และวิภาวรรณ เอกวรรณัง, 2562; ยุทธนา ปัญญา, 2563; แก้วภา ทองเทศ และแสน สมนึก, 2566)

นอกจากนี้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ยังมีองค์ประกอบครบถ้วนทั้งด้านขั้นตอนของกิจกรรม การกำหนดความสัมพันธ์ของผู้เรียนและผู้สอน และมีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนพัฒนาตนเองผ่านการฝึกปฏิบัติได้ (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2550)

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายด้วยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทร่วมกับการกำกับตนเองในการอ่านที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ย 3.00 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X}=3.00$; $S.D.=0.00$) โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการให้ข้อเสนอแนะจากผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนภาษาไทยและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดรู้การอ่าน มีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นจึงส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้มีความน่าสนใจและมีแนวโน้มว่า สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานักเรียนได้จริง เนื่องจากเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึก

ใช้กลยุทธ์การอ่านแบบต่าง ๆ มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สนทนาเกี่ยวกับบทอ่าน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้สังเกตการใช้กลยุทธ์การอ่านของตนเองเพื่อประเมินความสำเร็จในการอ่าน และระบุอุปสรรคในการอ่านของตนเองเพื่อหาแนวทางแก้ไข โดยเรียนรู้จากประสบการณ์การอ่านของตนเองและเพื่อนร่วมชั้นเรียนและการเสริมสร้างความมั่นใจในการเรียนรู้ให้นักเรียนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการอ่านและประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี ซึ่งจะส่งผลถึงความรักและผูกพันกับการอ่านและเจตคติต่อการอ่านได้ (สันติวัฒน์ จันทร์ไธ, 2559; พรรัชชล เรื่องประเสริฐกุล และอาภัสรา ชินวรรณ, 2565; ศิริวรรณ ศิริมงคลวนิชย์ และคณะ, 2565)

กระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความสัมพันธ์กับนิยามและองค์ประกอบของความฉลาดรู้การอ่าน สอดคล้องกับขั้นตอนการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท การกำกับตนเองในการอ่านและแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การอ่าน สามารถพัฒนานักเรียนตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้การอ่าน 3 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์การอ่าน 2) สมรรถนะการอ่าน ได้แก่ การระบุตำแหน่งข้อมูลและค้นคืนสารสนเทศ การบูรณาการและการตีความการประเมิน วิจาร์ณ และสะท้อนความคิดเห็นต่อบทอ่าน 3) พฤติกรรมการอ่านและเจตคติต่อการอ่าน แสดงได้ดังภาพ 2

ภาพ 2 ความสัมพันธ์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนบทบาท ร่วมกับการกำกับตนเองในการอ่านกับความฉลาดรู้การอ่าน

องค์ความรู้จากการวิจัย

1. การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายควรพัฒนามบนพื้นฐานของแนวคิดที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของความฉลาดรู้การอ่าน ได้แก่ วัตถุประสงค์การอ่าน สมรรถนะการอ่าน พฤติกรรมการอ่านและเจตคติต่อการอ่าน โดยนักเรียนควรได้ฝึกอ่านบทอ่านที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์การอ่าน ทั้งการอ่านเพื่อประสบการณ์ทางวรรณกรรม และการอ่านเพื่อค้นคว้าและใช้ข้อมูล โดยมุ่งให้ได้ใช้สมรรถนะการอ่านหลายระดับ ได้แก่ การระบุตำแหน่งข้อมูลและค้นคืนสารสนเทศ การบูรณาการและการตีความ การประเมิน วิเคราะห์และสะท้อนความคิดเห็นต่อบทอ่าน นอกจากนี้กระบวนการจัดการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมและเจตคติต่อการอ่านที่ดีด้วย

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายควรเน้นการให้คุณค่ากับกระบวนการเรียนรู้และความพยายามในการเรียนรู้มากกว่าการชื่นชมผลลัพธ์ปลายทาง มีการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ส่งเสริมให้ได้อภิปรายการอ่านร่วมกันในชั้นเรียน ปลูกฝังการรู้กลยุทธ์การอ่าน และการเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สามารถอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความเพลิดเพลินในการอ่านและได้อ่านเนื้อเรื่องที่หลากหลายเพื่อให้มีประสบการณ์การอ่านในสถานการณ์ต่าง ๆ และเกิดความคุ้นเคยในการอ่านเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้และบรรลุเป้าหมายได้ตามศักยภาพ

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทพร้อมกับการกำกับตนเองในการอ่านเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เรียนรู้กลยุทธ์การอ่าน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การแนะนำกลยุทธ์การอ่าน การอธิบายบทบาทในการสนทนาเกี่ยวกับการอ่าน การอธิบายหน้าที่และสาธิตการใช้กลยุทธ์ของแต่ละบทบาทผ่านการทำกิจกรรมการอ่านร่วมกัน และการสะท้อนการใช้กลยุทธ์การอ่านของตนเอง ระยะที่ 2 การแลกเปลี่ยนบทบาทและกำกับตนเองในการอ่านประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการอ่าน การเลือกใช้และกำกับการใช้กลยุทธ์การอ่าน การสรุปผลการอ่าน และการอภิปรายผลการใช้กลยุทธ์

สรุป

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโดยใช้วิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทพร้อมกับการกำกับตนเองในการอ่าน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้บนฐานแนวคิดของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท นักเรียนจะได้รับบทบาทเป็นผู้นำสนทนาเกี่ยวกับการอ่าน ซึ่งช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมและการพัฒนาความเข้าใจเรื่องที่อ่านผ่านการอภิปรายและการโต้ตอบระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียน การแลกเปลี่ยนบทบาทยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการสะท้อนความคิดในการอ่านบทความหรือเนื้อหาต่าง ๆ โดยนำมาใช้ร่วมกับการกำกับตนเองในการอ่าน ซึ่งเป็นกระบวนการที่นักเรียนจะเรียนรู้การตั้งเป้าหมายการอ่าน การตรวจสอบความเข้าใจตนเอง และการปรับปรุงวิธีการอ่านให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมกับบทอ่าน โดยกระบวนการเรียนรู้สามารถแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเรียนรู้กลยุทธ์การอ่าน และระยะการแลกเปลี่ยนบทบาทและกำกับตนเองในการอ่าน โดยมุ่งหวังว่า ผลจากการใช้การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทพร้อมกับการกำกับตนเองในการอ่านจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทอ่านได้ดีขึ้น มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และตีความจากการอ่านมากขึ้น สามารถปรับปรุงการใช้กลยุทธ์อ่านและการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

แก้วนภา ทองเทศ และแสน สมนึก. (2566). ผลของการใช้วิธีการสอนแบบซิปปาที่มีผลต่อความฉลาดรู้การอ่านและทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*. 7 (1), 294-309.

ชัยญานุช มะโนปา. (2552). *การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเพื่อพูนความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและลดความวิตกกังวลในการเรียนของนักเรียนระดับกำลังพัฒนา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ทัศนีย์ เศรษฐพงษ์ และวิภาวรรณ เอกวรรณัง. (2562). *การวิจัยและพัฒนาความสามารถในการรู้เรื่องการอ่านตามแนวทางการสอบแบบ PISA โดยใช้แนวคิดการอ่านจากต้นแบบของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- นันทวัน สมสุข และสุชาดา ปัทมวิภาต. (2565). สะท้อนประเด็นจากผลการประเมิน PISA ด้านการอ่าน. *นิตยสาร สสวท.* 50 (237), 50-54.
- ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ. (2566). *การเสริมสร้างแรงจูงใจสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพรชชล เรื่องประเสริฐกุล และอาภัสรา ชินวรรณ. (2565). การสอนแบบแลกเปลี่ยน บทบาท: กลยุทธ์การสอนเพื่อส่งเสริมความเข้าใจการอ่านภาษาอังกฤษของ นักเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา.* 18 (1), OJED-18-01-007.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2550). *การจัดและการบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุทธนา ปัญญา. (2563). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนแสงความรู้ออนไลน์ ร่วมกับกลยุทธ์คิว เอ อาร์ เพื่อเสริมสร้างการรู้เรื่องการอ่านของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ ศิริมงคลนิษฐ์ และคณะ. (2566). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการ กำกับตนเองเพื่อการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร.* 43 (4), 90-100.
- ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ. (2564ก). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถด้านการอ่าน และแนวทางในการยกระดับความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียนไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).
- ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ. (2564ข). *ผลประเมินการอ่านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ PISA 2018*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (6 ธันวาคม 2566). *การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA 2022*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2567, จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/>
- สันติวัฒน์ จันทร์โต. (2559). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการสอน ประสบการณ์การอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้และการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง เพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Horner, S. L. and Shwery, C. S. (2002). Becoming an Engaged, Self-regulated Reader. *Theory into Practice*. 41 (2), 102-109.
- Oczkus, L. D. (2018). *Reciprocal Teaching at Work: Powerful Strategies and Lessons for Improving Reading Comprehension*, 3rd ed. ASCD: Alexandria, Virginia.
- Palincsar, A. S. and Brown, A. L. (1984). Reciprocal Teaching of Comprehension-fostering and Monitoring Activities. *Cognition and Instruction*. 1 (2), 117-175.
- Pilonieta, P. and Medina, A. (2009). Reciprocal Teaching for the Primary Grades: We Can Do It, Too! *The Reading Teacher*. 63 (2), 120-129.
- Rosenshine, B. and Meister, C. (1994). Reciprocal Teaching: A Review of the Research. *Review of Educational Research*. 64 (4), 479-530.
- Schünemann, N., et al. (2013). Integrating Self-regulation in Whole-class Reciprocal Teaching: A Moderator–mediator Analysis of Incremental Effects on Fifth Graders’ Reading Comprehension. *Contemporary Educational Psychology*. 38 (4), 289-305.
- Shuy, T. (2012). Self-regulated Learning. In Corley, M. A. (ed.). *Just Write! Guide*. (pp. 29-31). Washington, DC: US Department of Education, Office of Vocational and Adult Education.
- Zimmerman, B. (1990). Self-regulated Learning and Academic Achievement: An Overview. *Educational Psychologist*. 25 (1), 3-17.
- Zimmerman, B. J., et al. (2009). *Developing Self-regulated Learners: Beyond Achievement to Self-efficacy*, 7th ed. Washington, DC: American Psychological Association.